

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Humanis Viribus, Sev De Libero Arbitrio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

Secunda causa non agit sine prima. Quia Stoici cogitant similem
 operationem in omnibus, seu bonis, seu malis, ut est copulatio ef-
 ficentialis maris & feminae in procreatione. Sed Christianis necessarium
 est discernere bona & mala. Secunda non agit sine prima, scilicet su-
 stentante: sed multa facit prima causa praeter secundas, quia est
 agens liberum. Et secunda libera, ut voluntas Euae vitiose agit sine pri-
 ma adiuvante, quia talis facultas est libertas. Haec sit explicatio per-
 spicua, non nimis tenuis.

ALIi sic dicunt, Secunda non agit
 sine prima, positivum quiddam efficiens, Secunda, ut voluntas Euae,
 agit aliquid delinquens. Hic respondent, agit non positive, sed aber-
 rans ac deficiens. Haec solutio, si per priorem exponatur, erit planior,
 ut eam esse sententiam huius obscurae solutionis, consentaneum est,
 ut copulatio primae & secundae causae talis cogiteretur, qualem Deus li-
 bere agens vult esse, non ut nos copulationem maris & feminae cogi-
 tamus.

DIFFICILES sunt haec disputationes, ideo nos de
 Deo cogitantes, referamus mentem & oculos ad patefactionem Dei,
 ut eum sic agnoscamus, sicut se patefecit, & sic statuamus, Deum libe-
 re adesse & opulari inuocantibus, sicut promissit: Prope est Domi-
 nus omnibus inuocantibus eum. Hae c dicta de singulari actio-
 ne & auxilio inculcentur animis. Nam illa obscura disputatio de ge-
 nerali sustentatione non potest penitus perspicui, sicut nec creatio in-
 telligi potest. Et in summa teneatur haec propositio: Adest Deus suo
 operi, non ut Stoicus Deus, sed vere ut liberum agens, sustentans crea-
 turam, & multa moderans.

DE HUMANIS VIRIBVS, SEV
 DE LIBERO ARBITRIO.

VALLA & pleriq; alij detrahunt voluntati hominis libertatem,
 ideo, quia sicut omnia decernente Deo. Haec imaginatio orta ex
 Stoicis disputationibus, deducit eos ad tollendam contingentiam
 bonarum & malarum actionum, imo omnium motuum in pecudibus
 & elementis. Dixi autem supra, non esse in Ecclesia inuehendas
 illas Stoicas opiniones, nec defendendam esse necessitatem fatalem
 omnium, sed aliquam contingentiam concedendam. Non necesse fuit
 Alexandrum interficere Clitum. Nec miscenda est disputatio
 de determinatione diuina, quaestioni de libero arbitrio. Nam cum de
 voluntate hominis, & de ceteris humanis viribus quaeritur, tantum
 de humana infirmitate disseritur, non de omnibus motibus in tota
 natura. Nos ipsos, mentis nostrae caliginem, & voluntatis & cordis
 inbecillitatem consideremus. Hanc doctrinam de nostris morbis
 proponit Ecclesia, non ut Stoicas opiniones seruat, non ut mentes im-
 plices

placet perplexis & inextricabilibus disputationibus, sed ut monstraret nobis beneficia filij Dei, qui missus est, ut destruat opera Diaboli, qui triste vulnus fecit in humana natura. **MONENDI** sunt autem rudiores, ut à Physicis sumant distinctiones & appellationes partium hominis, & conferant eas ad phrasin Prophetarum & Apostolorum.

In nomine est pars cognoscens ac iudicans, quæ vocatur mens, vel intellectus, vel ratio, in hac parte sunt noticiæ. Altera participans, vocatur voluntas, quæ vel obtemperat iudicio, vel repugnat, & sub voluntate sunt appetitiones sensuum, seu affectus, quorum subiectum & sors est cor, qui interdum congruit, interdum pugnat cum voluntate. Est sub voluntate, & locomotiva. Harum explanationum copiosior sumatur à Physicis.

VOCANTUR autem liberum arbitrium, Mens & Voluntas coniunctæ. Aut vocatur liberum arbitrium, facultas voluntatis ad eligendum ac expetendum ea quæ monstrata sunt, & ad rejiciendum eadem: quæ facultas in natura integra longe præstantior fuit, nunc multipliciter impedita est, ut postea referemus. Sed iam declaro appellationem communissimam. Liberi arbitrij erat, quod Fabricius noluit aurum à Pyrrho oblatum accipere, & quod Antigonus noluit aspicere allatum Pyrrhi interfecti caput. Ceterum in sermone Prophetarum & Apostolorum hæc vocabulatio, Mens & Cor, quæ ambo sumuntur pro intellectu & voluntate, non simulate aliquid volente, hoc est, Complectuntur iudicium, & appetitiones veras, non simulatas, non externum opus tantum. Erant autem longæ disputationes de vocabulo Liberi arbitrij, quæ ab attentis facile dijudicari possunt. His omisis, de re dicemus.

CUM enim dubitatur, an voluntas humana sit libera, quæ queritur in Ecclesia, an & quatenus voluntas humana possit obedire Legi Dei. De hac quæstione iudicari non potest, nisi imaginando peccati, quod nobiscum nascitur, seu naturalis infirmitas consideretur. Item, nisi sciamus Lege Dei postulari non tantum externa civilitate, sed perpetuam & perfectam totius naturæ humanæ obedientiam, iuxta illud: Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde, &c. Nam si natura hominis non esset corrupta peccato, haberet clariorē & firmiter de Deo noticiam, non dubitaret de voluntate Dei, haberet verum timorem, veram fiduciam, denique præstaret obedientiam integram Legi, hoc est, in natura hominis esset lux firmius fixata de Deo, & essent motus omnes consentientes Legi Dei. Nunc autem natura hominis oppressa morbo originis, plena est dubitatione de Deo, nec vere timet Deum, nec vere confidit ei, nec ardet dilectione, & multæ flammæ sunt vitiosorum affectuum. Cum igitur manifestum sit, naturam hominis nequaquam satisfacere legi Dei, quæritur quid & quantum facere voluntas possit.

Primum igitur respondeo: Cum in natura hominis reliquum
 inditum, & delectus quidam rerum, quæ sunt subiectæ rationi aut
 sensui, reliquus est etiam delectus exteriorum operum civilium:
 Quare voluntas humana potest suis viribus sine renouatione aliquo
 modo externa legis opera facere. Hæc est libertas voluntatis, quam
 Philosophi recte tribuunt homini. Nam & Paulus discernens iusti-
 tiam carnis à spirituali, fatetur non renatos habere delectum ali-
 quem, & facere aliquæ externa legis opera, manus à cæde, à furto, à
 rapina continere, & hæc vocat iusticiam carnis. Imò hæc di-
 sciplinam etiam non renatis præcipit Deus, & eius violationem tri-
 stissimis penis in hac vita regulariter punit, vt ostendunt supplicia
 homicidarum & incestorum. Ideo dicitur: Lex posita est iniustus, id
 est, ad coercendos non renatos, & ad puniendos contumaces. Item:
 Lex est pedagoga, id est, coercens & docens, & quidem additur (in
 Christum) quo præconio disciplina honorifice ornata est. Etsi enim
 disciplina non meretur remissionem peccatorum, nec est iusticia qua
 coram Deo iusti dicimur, tamen res necessaria est, vt de Christo in-
 terim doceri possimus. Nec est efficax Spiritus sanctus in contuma-
 cibus, qui perseverant in delictis contra conscientiam. Sed de causis
 cur necessaria sit disciplina postea dicemus. Nunc hoc tantum ostend-
 emus ex illis testimonijs, quæ loquuntur de iusticia carnis esse ali-
 quem delectum, id est, libertatem in non renatis, ad externa Legis
 opera faciendam. Sed tamen hic sciendum est, hæc ipsam li-
 bertatem duabus causis valde impediri, videlicet ab infirmitate quæ
 non solum nascitur, & à Diabolo. Nam quia vitiosi affectus in homi-
 nibus sunt acres stimuli, & magna animorum incendia, homines sæ-
 pe obediunt illis contra consilium mentis, etiam cum possent se co-
 libere, si anniterentur, vt Medea inquit: Video meliora, proboq;
 Detiora sequor. Et Paulus inquit Ephe. 2. Diabolum efficacem esse
 in impijs. Hic quoq; disciplina refectionem in tota vita multipliciter
 impedit, ac impellit multos, vt ruant cæci & furentes in tristissima
 maria. Sicut de Saule & de Iuda manifeste scribitur. Intrauit in eum
 Sathanas. Et illi magni furores in cultu idolorum, scuitia Tyranno-
 num & bellorum civilium, vt cum Xanthij & alij multi suas ciuitates
 ipsi accenderunt, & sese & coniuges, & paruos liberos in ignem con-
 dederunt, sunt manifesta opera Diaboli. Est ingens igitur imbecillitas
 generis humani, vt omnium temporum historia & quotidiana expe-
 rientia docet, in qua tantum horribilium miseriarum cernitur, vt sa-
 pientes Ethnici omnes valde mirati sint, vnde tantum sit in hac præ-
 stanti natura confusio, & tristissimorum casuum. Sed tamen in-
 ter hæc impedimenta manet aliquis delectus, aliqua libertas in me-
 diocriter sanis, regendi externos mores.

SECVNDO. Sed in Ecclesia Dei non tantum dicitur de externis moribus, sed de integra Legis impletione in corde. Mens in non renatis plena est dubitationum de Deo, corda sunt sine vero timore Dei, sine vera fiducia, & habent impetus ingentes contra Legem Dei. Deniq; natura humana oppressa est peccato & morte, nec magnum huius mali conspicitur humano iudicio, sed in verbo Dei reuelatur. Hic certum est, homines non habere libertatem deponendi hanc peccitatem nobiscum nascentem, aut deponendi mortem. Hæc magnum præcipua generis humani mala intueamur, cum extenuatur libertas voluntatis. Non potest voluntas exuere nascentem nobiscum peccitatem, nec potest Legi Dei satisfacere, quia Lex Dei non tantum in externa disciplina & de umbra operum concionatur, sed postulat integram obedienciam cordis, vt Lex dicit: Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & omnibus viribus, &c. IUDICATA damnat Lex peccatum in natura hominis, non tollit. Et sicut mortem abijcere non possumus, ita peccitatem nascentem nobiscum, quæ pugnat cum Lege Dei, non possumus exuere. Hæc mala agnoscenda sunt, vt è regione beneficia Christi conspiciantur, qui tollit peccatum & mortem, & instaurat naturam humanam. Dixi iam de præcipua malis, quæ non potest tollere voluntas humana. Eatenus igitur voluntas est captiua, non libera, scilicet ad tollendam naturam peccitatem & mortem. TERTIO de actionibus spiritualibus quaeritur. Nam ab initio mundi viua membra Ecclesie fuerunt, & sunt, quæ reguntur non solum humanis viribus, aut humana diligentia, sed in quibus Spiritus sanctus accendit motus spirituales, agnitionem Dei, timorem, fidem, dilectionem, & alias virtutes, in alijs magis, in alijs minus excitaras. Rident hæc Philosophi & Pelagiani, sed tamen verissimum est, effundi Spiritum sanctum in corda credentium. Sicut in Zacharia dicitur: Effundam super domum David Spiritum gratie & precum. Et sciamus amplissimam consolationem nobis proponi, quæ in tanta nostra imbecillitate semper in conspectu nobis esse debet. INGENS & inenarrabile beneficium Dei est, quod promittitur nobis auxilium Spiritus sancti. Sicut Christus inquit: Quanto magis pater vester cœlestis dabit Spiritum sanctum petentibus? Nisi iuuaremur Spiritu sancto, multo tristiores lapsus, & atrociores confusiones morum acciderent, vt fuerunt, & sunt Ethnici & Anabaptistici furores. Hæc autem sententia tenenda, & vera est: Voluntas humana non potest sine Spiritu sancto efficere spirituales effectus, quos Deus postulat, scilicet verum timorem Dei, veram fiduciam misericordie Dei, veram dilectionem Dei, tolerantiam & fortitudinem afflictionibus, in adeunda morte, vt superarunt mortem ingentis dolore Stephanus, Laurentius, Agnes, & alij innumerabiles.

TESTIMONIA colligenda sunt, & vt refutentur Pelagiani, vt nos ipsos accendamus ad petendum auxilium Spiritus sancti. Item, vt discamus eos qui non reguntur Spiritu sancto, non esse viua membra Ecclesiæ. ROMAN. 8. Qui ducuntur spiritu Dei, hi sunt filij Dei. Item: Si quis spiritum Christi non habet, is non est Christi.

Hæc duæ sententiæ satis perspicuæ sunt, & plane testantur hæredes vitæ æternæ donari & regi Spiritu sancto. Et certum est spiritum Dei in his dictis non significare rationem, sed Spiritum sanctum à Deo Patre & Domino nostro Iesu Christo procedentem, & missum in corda piorum, & accendentem agnitionem Dei per Euangelium, & motus congruentes Legi Dei. 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. Significat enim ψυχικός homo, viventem vita naturali, hoc est, sensu & ratione naturali, sine Spiritu sancto. Sic enim eo loco discernit Paulus animalem à spirituali. Quamquam enim homini naturaliter impressa est noticia quædam Legis diuinæ, tamen accedunt magnæ dubitationes de providentia, & multo tristior dubitatio est de Euangelio, an recipiamur, an exaudiamur, de quibus tenebris suum quisque cor consulat, an vere statuat Deum irasci peccatis, an vere statuat se recipi, exaudiri, iuari in afflictionibus. In hac consideratione securi & otiosi animi, aut fugiens Deum, intelligitur dictum Pauli: Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, id est, non vere statuit Deum irasci peccato nec sentit iram, nec vere timet Deum, vt David committens adulterium, nondum sentit iram Dei, sed postea sentit, rursus accensus à Spiritu sancto. Item, Saul fugit Deum, non inuocat, non statuit se iuari à Deo, non confidit Deo.

IOHAN. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest intrare in regnum Dei. Iohannes. Nemo potest venire ad me, nisi quem pater traxerit. Item: Sine me nihil potestis facere. ET IESA. 59. Veniet Sion redemptor ijs qui redierunt ab iniquitate in Iacob. Hoc fœdus meum cum eis dicit Dominus, Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent ab ore tuo, nec ab ore seminis tui in sempiternum. Hæc verba dulcissimam Ecclesiæ descriptionem continent, ac docent quæ sit, & vbi sit Ecclesia, & quæ habeat propria beneficia Dei. Ille locus est Ecclesia, qui sonat Euangelium traditum Prophetis & Apostolis, & ibi sunt viua membra Ecclesiæ, habentia Spiritum sanctum, & hæc habet propria beneficia, verbum Dei, remissionem peccatorum, Spiritum sanctum & vitam æternam.

SCIENDUM est autem, Spiritum sanctum efficacem esse per vocem Euangelij audientem, seu cogitatam, vt Galat. 3. dicitur: Vt promissionem Spiritus accipiamus per fidem. Ac sæpe dictum est, cogitantes de Deo oportere ordiri à verbo Dei, non querere Deum sine suo verbo. Cumque

ordimur à verbo, hic concurrunt tres causæ bonæ actionis, verbum Dei, Spiritus sanctus, & humana voluntas assentiens, nec repugnans verbo Dei. Posset enim excutere, vt excutit Saul sua sponte. Sed cum mens audiens ac se sustentans non repugnat, non indulget dissidentia, sed adiuuante etiam Spiritu sancto conatur assentiri, in hoc certamine voluntas non est oriosa.

VETERES dixerunt: Præterea gratia comitante voluntate, bona opera fieri. Sic & Basilus inquit: *μόνον θέλωσθαι, ἢ θεὸς προαπαύξει*. Tantum velis, & Deus prooccurrit. Deus anteuertit nos, vocat, mouet, adiuuat, sed nos volumus, ne repugnemus. Conitat enim peccatum oriri à nobis, non voluntate Dei. Chrysostomus inquit: *ὁ δὲ ἔλαωρ, τὸν βολύμαρ ἔλαξ*. Sic & in illo ipso loco Iohannis dicitur: Omnis qui audiat Patre, & discit, veniet ad me. Discere iubet, id est, audire verbum, non repugnare, sed assentiri verbo Dei, non indulgere dissidentia.

HÆC sunt perspicua, si in veris doloribus, in vera inuocatio ne experiamur, qualis sit lucta voluntatis, quæ si se haberet vt lucta, nullum prorsus certamen, nulla lucta, nulli angores essent in sancto. Cum autem sit certamen ingens & difficile, voluntas non est oriosa, sed languide assentitur, & nisi promissionibus & exemplis interuocandum subinde commonefieret, ac iuaretur à Spiritu sancto, rueret in desperationem. VIDI multos non Epicureos, qui tunc essent in aliquo mœrore propter suos lapsus, disputabant, quomodo sperem me recipi, cum non sentiam in me transfundi nouam leuitem, & nouas virtutes: Præterea si nihil agit liberum arbitrium, interea donec sensero fieri illam regenerationem, de qua dicitur, indulgebo dissidentia, & alijs vitiolis affectibus. Hæc Manichæa imaginatio horribile mendacium est, & ab hoc errore mentes abducendæ sunt, & docendæ, agere aliquid liberum arbitrium. Pharaon, Saul, non coacti, sed volentes & libere repugnant Deo, toties tam illustrata testimonia suæ præsentia ostendenti.

Nec admittendi sunt Manichæorum furores, qui fingunt aliquem esse numerum hominum quos vocant *ὄλικονες* ἢ *χοϊκονες*, qui conuerti non possunt. Nec fit conuersio in Dauide, vt si lapis in ficum verteretur. Sed agit aliquid liberum arbitrium in Dauide, cum audiuit oburgationem & promissionem, volens iam & libere fatetur delictum. Eragit aliquid eius voluntas, cum se sustentat hac voce, Dominus abstulit peccatum tuum. Cumq; conatur se hac voce sustentare, iam adiuuatur à Spiritu sancto, iuxta illud Pauli: Euangelium est potentia Dei, ad salutem non repugnanti, id est, non contemnenti promissionem, sed assentiens & credenti. Item: Euangelium est ministerium Spiritus. Item: In promissionem Spiritus accipiamus per fidem.

Si tantum expectanda esset illa infuso qualitatum sine vlla
 actione, sicut Enthusiastæ & Manichæi finxerunt, nihil opus
 fore ministerio Evangelico, nulla etiam lucta in animis esset. Sed in-
 ter Deus ministerium, ut vox accipitur, ut promissionem mens
 cogitet, & amplectatur, & dum repugnamus dissidentia, Spiritus san-
 ctus simul in nobis sit efficax.

Si igitur illis qui cessationem
 suam excusant, quia putant nihil agere liberum arbitrium, respon-
 deo: Imo mandatum Dei æternum & immortum est, ut voci Evange-
 lij obtemperes, ut Filium Dei audias, ut agnoscas mediatorem. Quam
 terra sunt hæc peccata, nolle aspicere donatum generi humano me-
 diatorem Filium Dei? Non possum inquires: Imo aliquo modo po-
 teris, & cum te voce Evangelij sustentas, adiuvati te à Deo petito, &
 sentio Spiritum sanctum efficacem esse in ea consolatione. Seno velle
 Deum hoc ipso modo nos convertere, cum promissione excitati lu-
 ctamur nobiscum, innocamur & repugnamus dissidentia nostræ, &
 alijs vitiosis affectibus. Ideo veteres aliqui sic dixerunt: Liberum
 arbitrium in homine facultatem esse applicandi se ad gratiam, id est,
 ad promissionem, & assentiri conatur, & abiecit peccata contra
 conscientiam. Talia non fiunt in Diabolis. Discrimen igitur inter
 Diabolum & genus humanum consideretur. Fient autem hæc illustri-
 ora, considerata promissione. Cum promissio sit vniuersalis, nec sine
 in Deo contradictoria voluntates, necesse est in nobis esse aliquam
 discriminis causam, cur Saul abieciatur, David recipiatur, id est, ne-
 cesse est aliquam esse actionem dissimilem in his duobus. Hæc dextre
 intellecta vera sunt, & vsus in exercitijs fidei, & in vera consolatione,
 cum acquiescent animi in filio Dei monstrato in promissione, illu-
 strabit hanc copulationem causarum, verbi Dei, Spiritus sancti, &
 voluntatis.

PRÆTEREA si de tota vita piorum loquamur,
 est illi ingens imbecillitas, tamen aliqua est libertas voluntatis, cum
 quidem iam à Spiritu sancto adiuuetur, & agere aliquid in externis
 actibus cauendis possit: Cum Ioseph resisteret illecebris adulteræ,
 conturbabant hæc causæ, Verbum Dei, & Spiritus sanctus mouens
 mentem, ut verbum ardentius cogitaret: Mens cogitans quanta rui-
 na secutura esset, si Diabolo obtemperaret, videlicet, amissio dono-
 rum, æterna ira Dei, pœnæ in hac vita & futura, præterea multi la-
 psum, & multa scandala, his cogitationibus mota voluntas assentiebat,
 & confirmabat eam languentem Spiritus sanctus, & flammam in
 corde reprimerebat, & excitabat timorem Dei & fidem, quæ acquiesce-
 bat in Deo, adibat pericula, & petebat gubernationem & exitum bo-
 num. Hæc voluntas non erat otiosa, sed repugnabat ipsa illecebris, &
 manebat oculis & pedibus, ut vitarent occasionem lapsuum. Hæc ex-
 empla declarant causas bonarum actionum.

IDEO autem hæc omnia dicta sunt, ut fiat utrumque, videlicet, Spiritus sancti auxilium amplificetur, & acutur nostra diligentia, sicut Christus inquit: Dabit Spiritum sanctum petentibus, non autem aspernantibus, otiosis, repugnantibus, petulanter ruentibus ex alijs sceleribus in alia. Et alio loco inquit: Habenti dabitur, & à non habente etiam id quod habet, auferetur. Et Paulus iubet cauere, ne frustra gratiam acceperimus.

SAPERE multumque repetas in dictum Christi: Dabit Spiritum sanctum petentibus, & diligenter cogita, quantum munus promittat, & quorfes quam ardentem petere; Petite, inquit, & accipietis. Hoc si faciemus, proficere non experiemur. Accendetur enim fides ad petendum, & animaduertemus nos propter diffidentiam negligentes petere. Diffidentia autem dicitur, quia negligimus cogitationem huius præcepti, & huius promotionis Christi.

QUANTO. Consideranda est & querela de objectis & successibus extra nos. Aliud est enim de illis loqui, aliud de qui de electione voluntatis in re quam prospicit. Multa enim accidunt homini inextricabilia humano consilio, quæ non tantum à nobis oriuntur, ut cum David pellitur in exilium scelere filij. Item multi sunt errores humani in deliberatione, ut Iosias putat se recte fore, quod bellum infert AEGYPTIO.

DE his periculis concionatur multa dicta in Prophetis, ut Ierem. 10. Scio Domine, quod via est hominis via eius, & viri dirigere gressus suos. Viam intellige gubernationem, de qua manifestum est non posse prospici omnia pericula, & euentus ac successus non esse in nostra potestate. Vocatur Moyses, ut ducat populum ex AEGYPTO, sed nequaquam præuidet totos quadraginta annos in locis desertis tantam multitudinem vagantem esse, ubi deerant aquæ & frumentum, & propter peccata populi, & propter seditiones gubernationem fore inquietam, & sciebat se successus non habere in manibus, sed à Deo regendos esse. Ideo inquit Ieremias: Viam hominis non esse in nostra potestate, id est, gubernationem non posse regi tantum humanis consilijs, seu humana diligentia, nec felicem esse gubernationem, nisi Deus adiuuet.

SIC & Baptistia inquit. Non potest sibi homo quicquam sumere, nisi datum sit ei de cælo. Ezechias est felix in gubernatione, quia à Deo adiuuatur. Achas non est felix, quia non adiuuatur à Deo. Antonius vult sola dominari, sed non erat ei datum de cælo, sed dabatur Augustus. Hæc dicta non tollunt libertatem voluntatis, quod ad electionem attinet in his quæ præuisa sunt: Sed loquuntur de objectis extra nos, & de euentibus, ad quos concurrunt aliæ plures causæ, præter nostram voluntatem, ut sola Pompeij voluntas non potest esse causa victorie.

QUANTUM igitur est aliqua libertas in electione, tantum interim & hæc impedimenta consideremus, ut discamus deponere

induciam, & petere auxilium à Deo. Valde multa accidunt hominibus inextricabilia humanis consilijs. De his discamus precationem prophetar. 2. Paralip. 20. Cum ignoramus quid faciendum sit, oculi nostri ad te Domine respiciunt. Et Christus ideo inquit: Non relinquit vos orphanos. Item: Dabo vobis Spiritum paracletum, &c. Item: Deus, & inextricabilia expedit, & sanat errata, sicut inquit Filiius: Prope est Dominus inuocantibus eum in veritate. Item: Alatur Dominus omnes qui corruunt. Item: Commenda Domino viam tuam, & ipse faciet.

Et Paulus inquit: Deus qui efficit inuoluntatis, efficiat etiam ut perficiatis, ut ipsi grata fiant. Hæc admonitio & consolatio semper animis inculcanda est: Es magistratus, gubernas Ecclesiam, aut iuuentutem, aut familiam, præuidebis quædam, & hæc recte administrabis mediocri diligentia, sed scito, in eo ipso successus bonos secuturos esse, si te Deus adiuuet, ut dicitur: Nisi Dominus ædificauerit domum, &c. Præter hæc etiam multa pericula accidunt improuisa, quæ non poteris discutere, hæc à Deo discere petas. Incident & errata quædam, hæc sanari petas, ut mirando modo correxit Deus erratum Ionæ. Hæc impedimenta libertatis quotidie experimur.

Sed ideo de hac quæstione confusora sunt iudicia, quia homines magna ex parte tanquam ebrijs, sine disciplina, sine diligentia, sine vllis exercitijs fidei & inuocationis viuunt. Tales quomodo possunt discernere gradus actionum, aut discrimina virtutum? PAVLI est, ne accersat sciens corruptelas doctrinæ per ambitionem, vel auaritiam. Hæc aliquo modo sunt in potentate eius. Sed ut sit vocatio felix & efficax, solius Dei donum est. Est hoc Dei donum, ne ignarus vel errore implicetur corruptelis doctrinæ, aut alijs vitijs, ideo magna cura orat, se à Deo regi & iuuari.

Nunc dicam de dicto Ecclesiastici, Deus reliquit hominem in manu consilij sui. Amplissima laus est, si cum aliqua moderatione inuoluntatis. Certe nunc in hac naturæ infirmitate multa sunt impedimenta libertatis.

PRIMUM naturæ corruptio, propter quam uoluntas de Deo in mentibus nostris obscura est, & voluntas & cor à Deo aberrant, nec habent acrem sensum timoris Dei, nec ardent fiduciam & dilectionem Dei, & rapiuntur multis vitiosis motibus.

SECUNDUM impedimentum est Diabolus, qui horribili odio Christi optinet occasiones, quibus implicat homines varijs laqueis & peccatis, & admittas flammam cupiditatum auget, ut in Cain, Saule, Iuda, & alijs.

TERTIUM impedimentum est in hac vitæ confusione motus ipsa negotiorum & periculorum, in quibus quotidie multa improuisa & inextricabilia præter opinionem hominum offeruntur, ut David non præuidit seditionem filij. Et vulgo dicitur: Nescis quid vespere serus vehat.

Cum igitur tanta sint impedimenta libertatis in hac corrupte naturæ, illa gloriola oratio: Deus reliquit hominem in manu consilij sui, non est sine aliqua interpretatione accipienda. Verum quidem hæc laus libertatis de integra natura. Tunc fuisset homo in manu consilij sui, id est, non fuisset impedita libertas, nec natura tenebris & prauitate, nec à Diabolo, nec à negotiorum fluctibus, sed electio & facultas recte agendi fuisset liberrima. Nunc vero hæc imbecillitate interiores motus congruentes legi Dei, non accipiuntur sine Spiritu sancto. Imo etiam exterior disciplina sapere debet, ut supra dictum est. Quare si quis contendit dictum Ecclesiæ de præsentij natura accipiendum esse, necesse erit addi magis restrictionem, videlicet, Deus reliquit hominem in manu consilij sui, scilicet, ut per sese ruere possit ad malum, & adiutus à Spiritu sancto recte facere possit. Nam & tunc voluntas non est otiosa, nec habet se ut statua, ut Ioseph experitur, qui ipse luctatur secum, nec impeditur ei motus spiritualis ut statua. Fit autem voluntas, adiuuatur Spiritu sancto, magis libera, id est, circumspicit & constantius regens, & ardentius inuocans Deum.

POSTREMO hic notanda sunt duo dicta Hieronymi, quæ sæpe citantur, & indigent interpretatione. Alterum est: Anathema sit, si quis dixerit Deum impossibilia præcepisse. Quæcumque fuit occasio huius dicti, certe illi qui citant & inculcant, ostendunt se non cogitare causas, sed Dei lata sit. Politica sapientia iudicat, leges ferri tantum modo ut fiant. At lex Dei lata est præcipue ob hanc causam, ut exerceatur Dei aduersus peccatum, Deus vult conspici iram suam, & vix Legis ostendit nobis peccata nostra. Iustum erat, diligere Deum in toto corde: Quia igitur tales non sumus, iudicat & accusat nos lex & iram nobis denuntiat. Altera deinde causa est, ut incoerentia Lex Dei in his, qui iam agnoscunt mediatorem, & reconciliati sunt, & in hac incoerentia, adiuuante Deo.

ITAQUE cum audis hanc vocem, Lex est impossibilis, non consulenda est politica sapientia, nec cogitandum de disciplina externa, sed negat Paulus tolli iram Dei per Legem, negat & Legi satisfieri in hac imbecillitate naturæ. Ita Rom. 7. Non iustificabitur ex operibus legis omnis caro. Hic iustificari opera. Est ergo quod ad illa externa opera attinet, lex possibilis, sed negat propter hæc opera hominem iustum esse, aut Legis satisfactum esse. Non enim auferunt peccatum & iram Dei, vel tenentur in mente, & auersionem à Deo in voluntate & corde. Et si igitur offenduntur viri politici, cum Lex Dei dicitur impossibilis, quoniam id dictum verum est de hac corrupta natura, & necesse est dicere Ecclesiæ, ut discrimen legis Dei, quæ iudicat interiora peccata, & legum humanarum, quæ tantum loquuntur de externa disciplina,

estimatur. Item, ut magnitudo beneficiorum Christi agnoscat, tollit peccatum, quia lex non tollit, Ideo est mediator, ut propitius sumus iusti: Quia Lex non sumus iusti. Ideo donat nobis gratiam sanctam, ut in tanta infirmitate tamen incoeretur Lex, & fiat gratia salutaria nobis & alijs, & reprimatur Diabolus insidians uni generi humano.

Nunc & alterum dictum consideretur: *Lex non tollit peccatum*. si quis dicit, Legem posse fieri sine gratia. Breuitas huius dicti etiam postulat explanationem. Nam gratia non tantum intelligitur de auxilio Spiritus sancti, sed utrumque complectamur, gratuitam imputationem, quae fit propter Christum, & auxilium Spiritus sancti. Primum enim oportet operibus praeferre agnitionem Christi, & fidem in Christum.

Si ergo primum intelligatur gratia. Lex Dei fit per gratiam, id est: Quia fide propter Christum recepti sumus, & facti membra Christi, certo iam placemus Deo, perinde ac si Legem accepisset. Hae est ingens bonitas, ita sepeliri peccatum, & non indignos recipi.

Deinde intelligatur gratia etiam de auxilio, quo multipliciter opus est. Mentis sunt accendenda luce vera, & remouenda in verbo Dei. Mores fidei in corde excitandi sunt, motusque etiam mentes sunt, ut suscipiant salutaria nobis & alijs, ut David mouebatur ad exitiosa, cum suo aliquo humano consilio cogitasset de numerando populo. Semper igitur petamus, ut & Deo placemus, & utilia nobis & Ecclesiae faciamus. Ac neutrum fieri potest, nisi Deo adiuvante & gubernante. Certum est autem, velle cum nobis esse, & operi ferre, cum petimus, ut Christus clare inquit: Quanto magis Pater vester caelestis dabit Spiritum sanctum petentibus?

Hae c si in vita experiremur, multo clarius intelligi doctrina possit. Sed quia pauci petunt auxilium, imo quadam desperatione negantes Deum, quaerunt humana consilia: ideo non perueniunt ad agnitionem harum promissionum & beneficiorum Christi. Quare hanc rogationem & desiderium excutiamus, & agnoscentes magnitudinem nostrarum miseriarum & periculorum, excitemus nos ad veram invocationem. In hac sentiemus promissiones Dei veras esse, sicut dicitur: Petite & accipietis. Item: Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.

Ut autem iam in dicto Hieronymo utrumque complexi sumus, Lex fit per gratiam, id est, imputatione propter Christum, & auxilio Spiritus sancti. (Nam etiam cum incoeretur est obedientia, tamen adhuc procul absumus a perfectione legis, sed placemus propter Christum.) Ita utrumque complectamur in hoc dicto: Lex per fidem stabilitur. Primum imputatione: Quia propter Christum accipimus reconciliationem, sine qua lex tantum non est damnationis. Deinde, quia fide accipitur Spiritus sanctus, & operatur & placet obedientia propter Christum.